

MYLIUS ERICHSENS „ARBEJDSPLAN“

Af Jørgen Eggers

Sct. Hansdag 1906 stod expeditionsskibet „Danmark“ ud fra Københavns Nordre Toldbod med 28 mand, der skulle udforske og kortlægge det store ukendte nordøstlige Grønland. Alle var lige, men én skulle dog lede, én mand stod i spidsen: Ludvig Mylius Erichsen – forfatteren, journalisten, grønlandsforskeren, manden, der havde undfanget idéen til denne expedition, og hvis utrættelige ildhu og arbejde det skyldtes, at den var kommet i stand.

Den store familie- og vennekreds havde været til afskedsfest ombord otte dage i forvejen. Nu i afskedens stund står han sammen med sin unge hustru. Hun ser lidt sagtmodig ud, og en tilstedeværende journalist spørger hende, hvordan det føles at skulle tage afsked. Overmodigt siger Mylius Erichsen: Nu må du da snart være vant til at sige farvel til Mylius! Og hun svarer: Ja, men jeg vænner mig nu alligevel aldrig rigtigt til det.

Havde hun en fornemmelse? Hun har aldrig sagt noget om det. Han havde jo også skrevet om hende:

Og du faar ikke Brev i Hast,
og mange tror mit Liv sat til,
men du, min Ven, alene vil
paa Gensyns-Timen stole fast.

Det blev to år i angstfuld venten. Ingen radio eller trådløs telegraf skabte den gang forbindelse mellem de bortdragne og hjemmet. Og så en augustdag to år senere stod da „Danmark“ atter ned gennem Sundet. Men flaget vajede på halv. Opgaverne var løste, ofte med livet som indsats. Og Mylius Erichsen og hans to fæller, Høeg-Hagen og Jørgen Brønlund, havde sat deres til!

Ja, hun havde adskillige gange sagt farvel, hans unge hustru, efter hvem han gav en ø oppe ved Nordøstgrønland navnet Marie Bertines Ø.

Foto: Ludv. Olsen

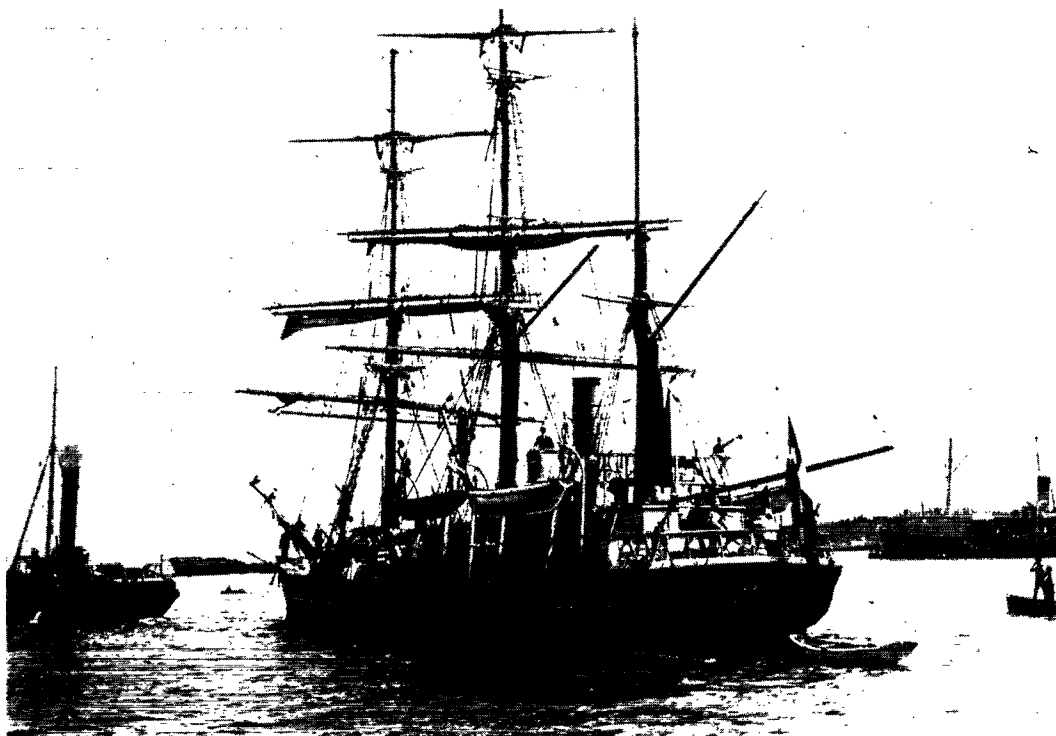
Sammenkomst (antagelig hos Mylius Erichsen i tidsrummet mellem de to ekspeditioner. Fra venstre fru Enna, fru Baadsgaard, (?), grønlanderen Osakrak, Mylius Erichsen, Harald Moltke, fru Evaline Olsen (født i Ringkøbing og i hvis hjem M. E. kom til at bo, da han kom til Kbhvn.), fru Marie Mylius Erichsen, (?), Knud Rasmussen, fru Marie Lesse (M. E.s svigermoder), komponisten August Enna og bagved stående Pastor Baadsgaard.

En gang før havde det ligeledes været med årelang uvished for øje: da han den 2. juni 1902 sammen med den unge stud- mag. Knud Rasmussen, maleren Harald Moltke og lægen Aage Berthelsen drog af sted på „Den danske literære Grønlands-Expedition“.

Fra Godthåb, hvor grønlanderen, kateket Jørgen Brønlund stødte til, rejste de langs kysten op til Jakobshavn, hvor de overvintrede. Efter nytår drog de videre op til Upernavik, hvor Berthelsen vendte om

Som de første i slæde fortsatte de over Melvillebugten og nåede ca. 18. april til Kap York, der imidlertid var forladt. Da Moltke undervejs var blevet syg, skyndte de sig videre og fandt eskimoerne på Saunders Ø – Agpat – en 16–18 mil nordligere, hvor de måtte blive på grund af Moltkes Sygdom og dårligt vejr. Et forsøg på at komme tilbage, i hvert fald Moltke, med skotske hvalfangere mislykkedes.

I december forsøger de forgæves at komme syd på, men må indkvarteres rundt omkring hos eskimoerne i Kap York. 28. januar 1904 begynder tilbagerejsen, den 8.

»Danmark« sejler ud af Københavns havn den 24. juni 1906.

Foto: Ludv. Olsen

februar ankommer de heldigt til Upernavik. I nogen tid endnu foretager Mylius Erichsen og Knud Rasmussen forskellige slæderejser, og hen på efteråret ankommer expeditionen til København.

Under opholdet på Saunders Ø og i Kap York skiftedes Knud Rasmussen og Mylius Erichsen til at rejse og til at være hos Moltke. I julen 1903 var Mylius Erichsen således ude på rejse, og herom fortæller han:

„Det var Juleaften 1903. Himlen var overskyet, og den lille Maanestribe, som netop den Aften skulde lyst en Smule paa min Vej, ikke til at se. Med Hedningen Osakrak, kørte jeg op mod en Boplads oppe ved Pearys og Astrups første Overvintringssted, den nordligste i Verden, for at slaa mig ned i Huset hos et Hedningepar, som jeg satte særlig megen Pris paa, og som nok vilde tage venligt imod mig og mine Hunde.

Vi havde tumlet rundt i Skrueis og komplet Mørke den hele Dag fra Kl. 7 om Morgenen og naaede først Kl. 8 om Aftenen – selvfølgelig uden at have nydt det ringeste under vejs – til Karnak, mit Maal.

Jo, jeg vidste det. Man tog særdeles venligt imod mig. Værtinden skilte mig af med mine Bjørneskinsbukser og min Renskindspels og lavede mig en kostelig Jule-

nadver. I en Blikdaase, der hang over Spækampen, var der nogle faa Rester af kogt Kød af den saakaldte „gamle, stinkende Hansæl“ samt en Del Suppe. Heri udspyttede hun Narhvalspæk, som hun lige havde tygget, og hældte yderligere et Par Haandfulde Sælblod deri. Saa rørte hun det hele rundt med en ikke proper Finger – og min Julemad var færdig.

Bagefter var jeg til en vældig Angakokforestilling i et Nabohus, hvor der for halvt udgaaede Lamper blev slaaet paa Tarmskindstrømmer og skraalet Solo og Kor af en stadig vildere og vildere Samling af halvnøgne Mænd og Drenge.

Henad Midnat listede Jørgen Brønlund og jeg ud derfra og krøb ind ad den lave Snehusindgang til hver sit Nattelogi.

„Naa, det er jo sandt, Jørgen, jeg skulde da ønske dig glædelig Jul,“ raabte jeg efter ham.

„Behøves ikke,“ svarede han. „Dette her bliver ikke meget glædeligt.““

Han fik ret – for sin egen part. Thi kun et par dage efter fik han en heftig blodstyrtning – og var syg resten af tiden deroppe . . .

– Det var den aller værste Del af Mørketiden, vi nu gennemlevede, og man ventede og ventede paa Maane som paa en Befrielse fra Fangenskab. Da saa endelig Maanen ret var fremme, og jeg skulde gjort et nyt kraftigt Forsøg paa at naa nord og vestover til Pearys Depot, hvis Sager kunde betyde meget for os til Hjemrejseudrustning, fo’r Stormene ubarmhjertigt løs – og baade jeg selv med Ledsagere og Knud Rasmussen, der fra en sydligere Boplads skulde naa op til mig for at deltage i Depotrejsen til Amerikas arktiske Øer, blev bremsede og tvungne til Venderejse.“

Heroppe i ensomheden var der rigelig anledning til at tænke og fantasere, og hvad er naturligere for en ung mand med en aktiv natur som Mylius Erichsens – han var kun 31 år – end at tænke på fremtiden og hvad han ville udrette. Han skrev det ned på et stykke papir, og dette fandtes blandt hans manuskripter, som hans enke efterlod sig ved sin død i 1942.

ARBEJDSPLAN.

1. Juledag 1903. Karnak, Jordens nordligste Boplads.

- 1) „Isblink“ Digte, hjemsendes i Maj, udgives i *Juni-Juli 1904*.
- 2) „Hedninger“, Skuespil, hjemsendes i Juni, spilles og udgives i *Decbr. 1904*.
- 3) „Vore Dages Grønland“, II det Bind 1ste Hefte, udgives *Februar 1905*.
Min egen *Hjemkomst* fra Grønland Oktbr. 1904.

*Det sidste farvel. Mylius Erichsen svinger hatten til afsked,
da »Danmark« sejler ud af Københavns havn den 24. juni 1906.*

Foto: Ludv. Olsen

Bor afsides Christianshavn . . . Oktbr. 1904 – Februar 1905

- Rkbg. (Toldboden. 2 Værelser) Februar 1905 – Maj 1905
(færdigskriver „Vore Dages Grønland“
udarbejder „Polarhistorier“
studerer „Byen ved Havet“ Smaastadsroman)
- paa Klitten (fra Blaavandshuk til Bovbjerg og Harboøre)

fra Maj 1905 – Novbr. 1905.

(skriver „Havgus“, Skuespil og indsamler „Strandingshistorier“, Ny
Samling, samt gør Studier til en „Klitroman“)

- 4) Udsender 1) „Hans Hendrik“, 2) Grønlandsfortællingerne „Langt borte“ –
el. „Polarhistorier“ el. „Strandingshistorier“, „Grønlandsfarere“
- 5) Tilbringer Halvaaret om Vinteren 1905–06 i Mellem- og Sydeuropa
(Anchers Legat?)
„Romanerne“
„Dansk Ungdom“

„Ad Vigesporet“ Trilogi
„Landflygtig“
skriver næste Vinter og

[næste side]

Sommer 1906 til Efteraar 1906, der tilbringes i Rkbg. og paa Klitten
Vinter 1906-07

Studier til 1) *Fængselsromanen* – og
2) Christianshavnsk Proletarroman og
3) Rejsende Gøglerroman

Foraar 1907 - Forsommer 1908

Island-Færøerne

[tilføjet i Randen:] Sommeren Hav og Hede

„Langs Vesterhavet“ Pendant til „Den jydsk Hede“

Til Amerika – (og vestindiske Øer)

[tilføjet i Randen:] „Havnetyper“ og „Fra gl. Bolværkspladser“

Tidligt Foraar 1909-10

Negrenes Stilling

Indianernes –

[tilføjet i Randen:] og New Foundlandfiskere

Med Skotterne – el. andre – til Hudson Bay

Dette maaske tidligere

Desuden en Rejse med „Siam-Skibene“ –

En Vintertur til Arkangelsk og Samojederne

– begge Dele som Rekreation.

[Tilføjet i Randen:] Desuden Lofotfiskere

Altsammen til jeg bliver 40 Aar 1912

og i alt Marie med, hvor hun vil og kan!

Det kom jo som bekendt til at gå meget anderledes. I sin redegørelse for planerne om Danmark-Expeditionen skriver han, at den „er i sin første Oprindelse bleven til under min Overvintring ved Kap York 1903-04“. Denne datering behøver jo ikke at være nogen erindringsforskydning, men viser ham som en mand, der tumlede med mange planer og ideer.

Tiden, fra han kom hjem og til han igen drog ud, gik med planlægning og forberedelse, og han kunne da ikke tale om andet end Grønland, er der senere blevet skrevet; han blev en skræk for sine venner, der flygtede når de så ham komme. Sådan

Foto: Ludv. Olsen

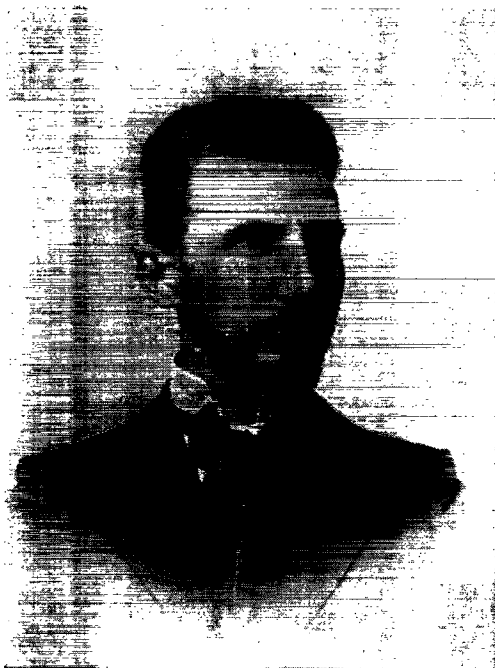
Ved »Danmark«s afrejse den 24. juni 1906. Fru Evaline Olsen, fru Marie Mylius Erichsen hilser på Aug. Enna's søster. Helt til højre fru Sophie From-Petersen (f. Hedegaard i Ringkøbing, gift med stifteren af og første formand for Dansk Tømrerforbund, borgerrepræsentant Carl From-Petersen). Bagved med en bredskygget hat og lige foran en mast forretningsfører Carl Lasse (M. E.s svigerfader).

er det jo engang. Det er ikke nok at få en stor idé, man må også have den ildhu, der kan få andre til at tro på og forstå den, for at få dem med. Til at få det gennemført hører både vilje, udholdenhed og fanatisme.

Blev „Arbejdsplanen“ således kun en stunds nedskrevne tanker om fremtiden, så har den dog interesse som et document humain. Den fortæller om linierne både i hans arbejde, hans interesser, hans livsindstilling.

Er det som grønlandsforskeren Mylius Erichsen i dag huskes, må man derover ikke glemme forfatteren og journalisten.

Mylius Erichsen var født i Viborg (1872), men hans opvækst kom til at foregå i Ringkøbing – hvor iøvrigt en anden mand, der fik en stor idé, blev født, nemlig telegrafisten Magnus Christian Schmidt, som undfangede ideen til julemærket – og det blev Vesterhavet og heden, som prægede Mylius Erichsen for livet og afspejles i størstedelen af hans forfatterskab. Han var hjemstavnsforfatter som f. ex. vennerne Jeppe Aakjær og Marie Bregendal. Grønland fængslede ham, men det gav ham ikke

Ludvig Mylius Erichsen. 15. april 1897. (Foto: Henning Jensen, Frederiksberggade 15, Kbhvn.). – På billedet til højre ses Mylius Erichsen og bagved fra venstre Harald Moltke, Knud Rasmussen og Aage Berthelsen. Bag på er skrevet: Til Svigerfader, Svigermøder og Svigerinde Laura med Tak og en sidste Hilsen fra Ludv. M.-E. 1/6-1902. Og med gummistempel: Den danske literære Grønlands-Expedition. (Foto: Fred. Riise, Vimmelskafte, Kbhvn.).

digterisk stof. Som motto kunne han have sat et af de smukkeste digte i den digtsamling „Isblink“, han skrev deroppe:

Giv mig Solen, aa, giv mig Solen
og lad mig gense de danske Strande,
hvor Natten skifter med solfyldt Dag,
og Himlen spejler i dybt-blaa Vande,
paa Marken Solsikken og Violen
og Lyd af Kornlærkers Vingeslag.

Han vil skrive „Strandingshistorier“ og „Langs Vesterhavet“, men også en proletarroman om negrenes stilling o.s.v. Det er hans sociale forståelse, hans medfølelse med de små i samfundet og dets udstødte, som afspejler sig her. Hans gennembrud som journalist var også skildringerne af tugthusfangernes liv på heden. Og for ham var det ikke blot ord. Mangen gang har gæsterne i hans hjem bagefter fået at vide, at en af de tilstedeværende var en forhenværende tugthusfange.

Og i arbejdsplanen afspejler sig en af de store modsætninger i ham. Han taler om de rejser han vil foretage. For skønt hjemmefødnig i sin sjæl, så kunne han „... ej sidde rolig / i en lun, tillukket Bolig, / spise ved det samme Bord, / læse kendte Genbo-Skilte, / daglig sløves paa Kontor, / slide alt mit Mod til døde, / faa de bedste Kræfter spildte / – jeg maa se den hele Jord! / Jeg maa ud, hvor Livet frister, Kamp paa Livet for et Maal . . .“

To andre tilsyneladende modsætninger i ham må lige nævnes for at afrunde billedet af ham. Han var ikke kristen – i hvert fald stod han uden for folkekirken – men han var dog et stærkt religiøst menneske. Han har skrevet den endnu brugte „Verdslig Julesalme“, hvor han siger: „Menneske! om Du din Jul forstod, gav du af Ævne og Overflod . . .“ – Han var ikke kristen af tro, men af sind. Han var humanist.

Når Mylius i „Isblink“ havde skrevet en „Fædrelandssang“ med ordene: „Og dette Land . . / hvor er det blevet misregért / og pint af fremmed Fyrsteslæng! . . .“ er det jo ikke underligt, at de ridderkors, som var tiltænkt medlemmerne af „Den litterære Grønlands-Expedition“, blev puttet ned i skuffen igen. Men var Mylius således ingen royalist, så var han gennemtrængt af den dybeste nationalfølelse og fædrelandskærlighed. Gang på gang giver han udtryk derfor:

...

vi som forhen smilte, selv af gamle Dannebrog,
tænk, nu hænder det vort Hjerte, at det kan af Hjemve græde.

Ja, vil elske dette Danmark, som maaske skal sønderflænges,
og vi bøjer os og takker, at det lille Land blev vort,
sidder vi i fjerne Egne, stirrende paa Danmarks Kort,
o, da skælver Blodet sælsomt, og til Jylland hjem vi længes.

skriver han i „Den jyske Hede“, hans hovedværk, der blev til, efter at han og hans trofaste ven, maleren Valdemar Neeiendam, som illustrerede bogen, havde vandret rundt derovre, en bog, som stadig bliver mere og mere efterspurgt, således som det kan aflæses i de stadigt stigende priser, som betales for den.

Og det kommer til orde i dette (vistnok utrykte) vers, som ligger mellem hans papirer:

Morgengry paa Oceanet. Stævnen vendt mod danske Vande.
Det gaar fremad, det gaar hjemad over Vesterhavets Søer.
Der er Fart i Stempelslaget,
agterude bølger Flaget,
om et Døgn er Kyst i Sigte: Skagen, Hjemmets aabne Strande!
Danmark! Danmark! Stille Hjerte. Saadan slog du aldrig før.

„Fædrelandssang“ begynder da også med en hyldest til hans land: „Mit gode danske Fædreland, / mit Hjem, min Daad, mit sidste Suk . . .“ I sin optegnelsesbog har Mylius Erichsen efter digtet skrevet følgende kommentar:

(Skrevet en Form. fra Kl 12–1³/₄. Første Vers tænkt i Sengen, lige for inden. Saa stod jeg op, halvt paaklædt sad jeg i flere graders Kulde, udenfor frøs det ÷9”, og skrev det „i et Aandedrag“ saa at sige uden Vaklen og Rettelser. Mit kraftigste Digt – noget, jeg i mange Aar gerne har villet sagt. Giver vel enten Tugthus eller Anerkendelse – maaske lidt af begge Dele – eller slet ikke nogetsomhelst. Jeg er ligeglad, Nu er jeg jo lettet.)

Man genkender heri den unge mand, om hvem ved 50-års jubilæet for Danmark-Expeditionens hjemkomst en af dens endnu levende medlemmer, ingeniør Hakon Jarmer sagde: „Han var dygtig, Mylius Erichsen var en meget vovsom mand, som gang på gang satte alt på ét kort.“ Kortest og klarest udtrykker M. E. det selv en gang som motto under sit billede:

„Livet regner ikke med Held og Tilfældigheder, alt afhænger af personlig Energi.“